

Norsk Folkehjelp
Fagbevegelsens solidaritetsorganisasjon

FO

Guatemala og Sør-Sudan
Fellesorganisasjonen
Landsmøterapport 2020–2023

SAMARBEID OM SOLIDARITET

Vi ønsker å rette en stor takk til Fellesorganisasjonen (FO) for det gode samarbeidet i landsmøteperioden. Å ha en samarbeidspartner som FO, som bygger på de samme verdiene som oss, er viktig både for å kunne nå målene vi setter oss og for å motivere oss til å gjøre et godt arbeid.

Norsk Folkehjelps visjon er *Solidaritet i praksis*, og gjennom samarbeidsavtalen om støtte til utviklingsarbeid i både Sør-Sudan og Guatemala, bidrar dere til nettopp dette. Mange av våre partnere er folkelige organisasjoner som kjemper for rettferdig fordeling av ressursene og mot undertrykkelse og diskriminering.

Innsatsen i Sør-Sudan er i stor grad konsentrert om rettighetene til kvinner og ungdom, et arbeid som gjøres i de fleste av landets delstater. Støtten omfatter blant annet aktiviteter for å redusere kjønnsbasert vold, bedre folks

juridiske rettigheter, øke tilgangen til spare- og lånegrupper, og aktivisere ungdom innenfor idrett, kultur og ulike kampanjer.

Ekskludering av kvinner og diskriminering er et stort problem i Guatemala, og vold mot kvinner er utbredt. Det er vanskelig for kvinner å bare få tillatelse til å delta på møter, enn si å organisere seg. Følgelig er det vanskelig å innta posisjoner som gjør at kvinnene kan være med og påvirke utviklingen i riktig retning. Kvinner, spesielt urfolkskvinner, er fremdeles en av gruppene som er mest utsatt og mangelfullt representert, ikke minst på grunn av rasisme og fattigdom. Norsk Folkehjelp jobber for kvinners deltakelse og inkludering på alle nivåer i organisasjonene og i samfunnet for øvrig.

Takket være bidragene fra Fellesorganisasjonen står våre partnerorga-

nisasjoner i avtalelandene bedre rustet i sitt arbeid for rettferdighet.

Tusen takk for støtten og samarbeidet i landsmøteperioden.

Jan Olav Andersen

styreleder i Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, sanitet og redningstjeneste, humanitær mine- og eksplosivrydding og flyktning- og integreringsarbeid. Norsk Folkehjelp har rundt 16 000 medlemmer i Norge, og 2300 ansatte i 31 land.

Rik på mangfold

FO er tilknyttet nettverket *Rik på mangfold* – en fagbevegelse for alle. Nettverket drives av Norsk Folkehjelp og er til for LO-forbundene. FO har ved å bli med i nettverket forpliktet seg til å jobbe systematisk for et arbeidsmiljø fritt for diskriminering, med tillitsvalgte som gode rollemodeller. Forbundet skal også jobbe aktivt med å være trygt og inkluderende for alle, et forbund som verdsetter og bruker all kompetansen som fins i et mangfoldig arbeid

NORSK FOLKEHJELP I GUATEMALA

Siden 1986 har Norsk Folkehjelp jobbet i Guatemala for å styrke urfolks, kvinners og bønders deltakelse i beslutningsprosessene på lokalt og nasjonalt nivå. Urfolks- og bondeorganisasjonene samarbeider i økende grad for å beskytte naturressurser som jord, vann og mineraler, men myndighetene er mer opptatt av å tilrettelegge for nasjonale og internasjonale selskaper enn å beskytte lokalsamfunnenes interesser og en bærekraftig utvikling.

Norsk Folkehjelp støtter folkelig organisering lokalt, med sikte på å bygge innflytelse nasjonalt. Vi bidrar til at organisasjonene kan skolere sine medlemmer i blant annet hvordan kommunen og staten fungerer, om menneskerettigheter og hvordan øke kvinners deltakelse og ledelse. Norsk Folkehjelp støtter samarbeidspartnerne i deres kamp for kontroll over naturressurser og

territorier, i kravet om at høringsretten skal respekteres, om stans i utdeling av konsesjoner, for innflytelse på lovverket og respekt for urfolks institusjoner, verdier og styresett.

I et samfunn der en liten elite kontrollere informasjonsflyten er alternativ informasjonsformidling viktig for folkeopplysning. For å få ut relevant informasjon til medlemmer, aktivister og lokalsamfunn, støtter vi organisasjonenes kommunikasjonsarbeid, slik som radio, TV og sosiale medier.

Utgitt av: Norsk Folkehjelp

Trykk: LO Media

Layout og tilrettelegging: Kirsti Knudsen

og Anne Vines

Tekst: Inger Sandberg og

Norsk Folkehjelp

Foto: Norsk Folkehjelp

Sørsudanske kvinner og jenter blir utsatt for vold på grunn av patriarkalske normer, en omfattende kjønnsulikhet og som resultat av konflikter som har pågått i årevis.

MANGE UTFORDRINGER I VERDENS YNGSTE STAT

Republikken Sør-Sudan er verdens yngste stat. Etter flere tiår med blodige interne konflikter mellom ulike etniske grupperinger, erklærte Sør-Sudan sin løsrivelse fra nabolandet Sudan 9. juli 2011. Men bare to år senere brøt det ut ny borgerkrig.

Konflikten hadde sitt utspring i makt-kamp og politiske uenigheter innad i den tidligere frigjøringsbevegelsen Sudan People's Liberation Movement (SPLM). I dag er SPLM landets største politiske parti. Borgerkrigen førte til at 2,4 millioner sørsudanere så seg tvunget til å flykte fra krigens redsler, primært til nabolandene Uganda og Sudan.

Nå er noen av flyktningene i ferd med å vende hjem til jorda som har vært i familiens eie i generasjoner. Problemet er at de ikke har papirer på eierskapet,

og mange har heller ikke penger nok til å kunne skaffe seg de nødvendige dokumentene.

ØKENDE ULIKHETER

Sør-Sudan er fra naturens side et fruktbart land, men borgerkrigen har i stor grad ødelagt landbruket. Prisstigningen på matvarer har vært enorm. En fredsavtale ble inngått i 2018, men væpnede kamper foregår fortsatt i deler av landet.

Historisk sett er stridens kjerne langvarige konflikter mellom ulike klaner

og etniske grupper, samt uløste tvister om territorium og tilgang til vann og beiteområder. Sør-Sudan har store oljereserver. 98 prosent av statens inntekter kommer fra oljesektoren, som er sterkt preget av korrupsjon og manglende oppfølging av sentrale bestemmelser i petroleumslovgivningen. Dette bidrar til en sterkt økende ulikhet i befolkningen. Kun ytterst få lokalsamfunn får ta del i den store rikdommen skapt av det svarte gullet.

Norsk Folkehjelp har arbeidet i

FOs støtte har blant annet gått til yrkesopplæring og kamp mot kjønnsbasert vold i regi av Women Aid Vision. I 2021 hjalp de 150 unge kvinner med opplæring innenfor ulike yrker, inkludert ferdigheter for å kunne drive egen forretningsvirksomhet.

Sør-Sudan siden 1986. Vårt overordnede mål er å bidra til et stabilt og fredelig land der folk selv får mer innflytelse over landets utvikling og egen hverdag. Vi har lokale samarbeidspartnere med uttalt mål å styrke kvinners og ungdoms rettigheter, samt folks rettigheter til jord, vann og land.

MASSIVE ØDELEGGELSER ETTER STORFLOMMENE

Nilen er verdens lengste elv. Øvre Nilen er en delstat i Sør-Sudan. Den hvite Nilen har sin opprinnelse i Uganda, renner gjennom Øvre Nilen og skaper jevnlig store oversvømmelser. I mai 2021 ble Sør-Sudan rammet av den verste flommen på 60 år, og enda en flom i september. Flommen fortsatte også inn i 2022.

Vannmassene trakk seg ikke tilbake etter regntida i 2021, som de normalt gjør. Vedvarende flom har ført til ca. 800 000 nye, internfordrevne flyktninger. Mange husdyr druknet. Flommen ødela gode landbruksområder og har skapt stor matusikkerhet, på toppen av alle andre store problemene dette

borgerkrigsherjede landet sliter med. Pr. i dag er 8,3 millioner mennesker avhengig av matvarehjelp for å overleve. Dette utgjør dramatiske tre firedeler av landets befolkning.

UTSATTE VALG

Ifølge den skjøre fredsavtalen skulle det holdes nyvalg i 2023. Men flere milepæler før valget kunne avholdes har blitt forsinket – deriblant opprettelsen av en felles hær, og ikke som nå ulike hærer basert på etnisitet. Regjeringen har erklært at valget må utsettes i to år, noe som er kraftig kritisert av mange. Flere aktører i sivilsamfunnet er svært misfornøyd med denne utsettelsen, særlig det faktum at de ikke ble konsultert i avgjørelsen.

Innsnevring av det offentlige ytringsrommet er en stor utfordring. Mange er redd for å kritisere myndighetene i frykt for fengsling eller andre represalier. People's Coalition for Civil Action (PCCA) er en organisert koalisjon av ulike aktører fra sivilsamfunnet. Etter deres møte i 2021 slo myndighetene hardt

ned på alle forsøk på å protestere mot manglende iverksetting av fredsavtalen. I dag ser vi en stadig sterkere knebling av sivile aktører og medier.

KAMPEN FOR ET STERKERE SIVILSAMFUNN

FOs støtte bidrar til å styrke rettighetene for kvinner og ungdom, og omfatter blant annet arbeid for å redusere kjønnsbasert vold, styrke folks juridiske rettigheter, øke tilgangen til spare- og lånegrupper og aktivisere ungdom i idrett, kultur og ulike kampanjer. Kvinner og jenter blir utsatt for vold på grunn av patriarkalske normer, en omfattende kjønnsulikhet og som resultat av konflikter som har pågått i årevis.

En viktig del av arbeidet er å bidra til å forebygge konflikter, megle mellom partene og finne en varig løsning på problemene. Partnerorganisasjonen Mundri Relief and Development Association (MRDA) arbeider aktivt med freds-komiteer som består av både kvinner og menn i utvalgte områder av landet. Opplæringen i deres regi omfatter blant

annet identifisering av årsakene til konflikter, ulike metoder for rapportering og løsning av konfliktene, samt hvilke tilnærminger som kan bidra til å dempe en konflikt før den eskalerer til et voldelig nivå.

OPPLÆRING I HUSDYRHOLD OG FOREDLING AV FISK

People's Initiative Development Organization (PIDO) er en frivillig organisasjon som arbeider for menneskerettigheter for vanskeligstilte grupper, og hvor kvinner og ungdom er sterkt representert. I 2021 organiserte PIDO møter med de lokale myndighetene i delstaten Unity for å få dem til å utstede eiendomsbevis til flyktninger som vender tilbake. Foreløpig har de oppnådd dette for 60 personer.

I 2021 fikk 808 lokale veterinærassistenter, derav 365 kvinner, opplæring i metoder for å forbedre husdyrenes helse og øke produksjonen. Disse lærte videre opp 1172 husdyrholdere i forbedret husdyrproduksjon.

Fem grupper med i alt 50 medlemmer, derav 35 kvinner, fikk opplæring i metoder for oppbevaring og foredling av fisk – som soltørking, røyking og salting. 40 husholdninger fikk utstyr til å drive

fiske. 250 småbønder, derav 104 kvinner, fikk opplæring i ulike metoder for behandling av korn for å redusere svinn etter innhøstingen.

VELLYKKET SATSING FRA KVINNENE

Norsk Folkehjelp bidro med et rentefritt lån til fem grupper i et kooperativ i regi av Ngongita Fishers Women's Association. Kvinnene har store drømmer for framtida, og sparer til å bygge et gjestehus med egen restaurant. Kvinnene er ikke lenger avhengig av en mann for å kunne forsørge seg selv og barna. Etter ett år ble lånet tilbakebetalt.

FOs støtte har også gått til yrkesopplæring og kamp mot kjønnsbasert vold i regi av Women Aid Vision. I 2021 hjalp de 150 unge kvinner med opplæring innenfor ulike yrker, inkludert ferdigheter for å kunne drive egen forretningsvirksomhet.

Ana Taban (på norsk «jegg er sliten») er en partner etablert i 2017 av unge sør-sudanske kunstnere. De bruker teater, musikkvideoer og gatekunst for å påvirke politikerne til få en endelig slutt på alle konfliktene. I et land der eldre menn tradisjonelt har forvaltet all makt, har Ana Taban greid å gjøre seg både populære og høyt respektert.

SØR-SUDAN

Styreform: **Republikk**

Hovedstad: **Juba**

Offisielle språk: **Engelsk (offisielt), arabisk**

Flateinnhold: **644 329 km²**

(Norge: **385 000 km²**)

Folketall: **12 millioner fordelt på 64 etniske grupper; de to største er dinka (36 %) og nuer (16 %)**

Religion: **Animisme, kristendom og islam**

BNI pr. innbygger: **1040 PPP\$ (2015)**

Norge: 118 440 PPP\$ (2022)

Alder under 14 år: **41,9% (Norge: 18 %)**

Fødselsrate: **37,7 per 1000 (Norge: 12,1)**

Forventet levealder: **59,7 år**

(Norge: **82,5 år**)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

FOs støtte bidrar også til å styrke rettighetene for kvinner og ungdom, og omfatter blant annet arbeid for å redusere kjønnsbasert vold, styrke folks juridiske rettigheter, øke tilgangen til spare- og lånegrupper og aktivisere ungdom i idrett, kultur og ulike kampanjer.

JOURNALISTER HAR FÅTT SLUTT PÅ TAUSHETEN

I 2022 presenterte det uavhengige nyhetsbyrået Prensa Comunitaria – sammen med et internasjonalt mediekonsern – rapporten *Mining Secrets*, og avslørte korrupsjon og manglende oppfølging av rettslige avgjørelser overfor et av de største gruveprosjektene i landet.

Fenix-gruven er den største nikkelgruven i Mellom-Amerika, eid av det sveitsisk-russiske transnasjonale gruveselskapet Solway Investment Group.

Den ligger ved bredden av Lake Izabal, Guatemalas største innsjø og en avgjørende ferskvannsressurs for lokalsamfunnet.

Gruvedriften ble ulovlig etablert på urfolks landområde i 1960 under borgerkrigen i Guatemala, og har forårsaket alvorlig forurensning av innsjøen og mange brudd på menneskerettighetene. Lokalbefolkningen har mobilisert mot gruven i flere tiår, og protestert mot landran og vannforurensning på sitt territorium. Etter hvert som virksomheten vokste, økte konfliktnivået.

ULOVLIG GRUVEDRIFT

I 2019 beordret Guatemalas høyeste domstol stengning av nikkelgruven, siden den nåværende lisensen ble utstedt uten at den berørte urbefolkningen hadde gitt et fritt og informert forhåndssamtykke. Retten beordret at lisensen skulle bli suspendert, i påvente av en vurdering som skulle gjennomføres innen 18 måneder.

Selskapet fulgte imidlertid ikke opp, og 26. april 2022 bekreftet den guatemalanske konstitusjonelle domstolen at gruven opererer ulovlig. Til tross for denne kjennelsen, og et tidligere midlertidig påbud om å stanse driften, fortsatte gruveselskapet sin virksomhet. Mediene forble tause fordi de er truet av gruveselskapet og sensurert av myndighetene, og massemediene eies av elitefamilier som er alliert med myndighetene.

Derfor begynte Prensa Comunitaria i 2019 – sammen med en gruppe på tju internasjonale medier – å undersøke selskapet, rollen til nasjonale forret-

ningsmenn og politikere i prosjektet, og nettet av korrupsjon rundt det. Målet deres var rettferdighet for den berørte urbefolkningen. Gruveselskapets voldelige angrep på fredelige demonstrasjoner fra q'eqchí-samfunnene i oktober 2021 intensiverte undersøkelsene, og en massiv lekkasje av dokumenter fra det sveitsisk-russiske selskapet ga rikelig med dokumentasjon.

GUATEMALA

Styreform: **Republikk**
Hovedstad: **Guatemala by**
Språk (de største): **Spansk (offisielt), maya, q'eqchi', k'iche, mam og kaqchikel**
Flateinnhold: **108 889 km²**
(Norge: 385 000 km²)
Folketall: **18 millioner**
Religion: **Romersk-katolske 41,7%, protestanter 38,8%**
BNI pr. innbygger: **10 618 PPP\$ (2022)**
Norge: 118 440 PPP\$ (2022)
Alder under 14 år: **32 % (Norge: 18 %)**
Fødselsrate: **21,88 pr. 1000 (Norge: 12,1)**
Forventet levealder: **73,2 år**
(Norge: 82,5 år)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

Fenix-gruven som ble ulovlig etablert på urfolks landområde i 1960 under borgerkrigen i Guatemala, har forårsaket alvorlig forurensning og mange brudd på menneskerettighetene. Lokalbefolkningen har mobilisert mot gruven i flere tiår, og protestert mot landran og vannforurensning på sitt territorium.

FIKK JOURNALISTPRIS FOR INNSATSEN

I 2022 publiserte Prensa Comunitaria og det internasjonale mediekonsernet, rapporten Mining Secret, som avslører forbrytelsene rundt Fenix-gruven og mangelen på straffetiltak. Rapporten dokumenterer at lokalsamfunnet anklager om landgrabbing og vannforurensning er berettiget. Den avslører

også hvordan guatemalanske myndigheter har beskyttet selskapet og hvilken skade som er påført urbefolkningen i området.

Mining Secret-rapporten inneholder informasjon og dokumentasjon som lokalsamfunn, miljø- og menneskerettsaktivister, medier og andre interesserte kan bruke for å oppnå rettferdighet. Andre internasjonale medier ble også

oppmerksom på saken, og stilte kritiske spørsmål i intervjuer med Guatemalas president.

Prensa Comunitaria ble nominert til den prestisjetunge GABO 2022-prisen i kategorien «beste undersøkende reportasje». Prisen deles ut under den årlige iberø-amerikanske festivalen, og belønner fortrefelighet, nyvinning og etikk innenfor journalistikken.

URFOLKSKVINNENE FÅR MER Å SI

Medlemmene i den nasjonale urfolksorganisasjonen CODECA har jobbet hardt for å styrke kvinners deltakelse og innflytelse på alle organisasjonsnivåer. Målet er at de kan spille en mer betydningsfull rolle i kampen for strukturelle endringer i Guatemala.

Norsk Folkehjelp har de siste årene hatt en åpen dialog med styret i partnerorganisasjonen CODECA om viktigheten av kvinners deltakelse og inkludering. Selv om kjønnsandelen i CODECA varierer avhengig av region, utgjør kvinner omtrent 62,7 % av medlemmene, men beslutningstakinge posisjoner på alle nivåer er konsentrert i hendene på menn. For å utfordre dette bestemte CODECA seg for å utarbeide et system for politisk planlegging og metodikk for å styrke de flere tusen kvinnelige medlemmene i organisasjonen.

Et koordineringsteam ble opprettet for å gi støtte og organisere prosessen i de 34 mikroregionene i landet. De foretok fysiske og virtuelle besøk for å gjennomføre intervjuer og møter med kvinnelige ledere og medlemmer på forskjellige nivåer i CODECA.

Organisasjonen og dens ledere, for det meste menn, har fremmet denne prosessen, som er viktig i en patriarkalsk kultur som i Guatemala. Så langt har det ikke vært noen alvorlige spenninger rundt arbeidet med å styrke kvinners roller i organisasjonen og i samfunnet.

UNDERTRYKKING OG VOLD

Guatemala er et av de høyest rangerte landene i verden når det gjelder død som følge av vold mot kvinner. Kvinnenes stilling i samfunnet er preget av utbredt undertrykkelse, vold og mangel på frihet. Kvinner er underrepresentert i arbeidsmarkedet og i politikken.

På landsbygda lever 82,5 % av befolkningen i fattigdom. Hardest går det ut over urbefolkningen. Menneskerettsaktivister og sosiale ledere blir ofre

for trakassering og drap. Medlemmer i CODECA som motsetter seg gruvedprosjekter i sine områder, har blitt truet, undertrykt og kriminalisert av myndighetene.

Norsk Folkehjelps partnere kjemper for strukturelle endringer, et ikke-rasistisk samfunn med inkludering og muligheter for kvinner, ytringsfrihet og selvbestemmelse for urfolk. I regionen Solalá har COINDI utviklet en TV-kanal for å utøve politisk, kulturell og sosial

innflytelse. Prensa Comunitaria etablerte allianser med flere globale medier for å etterforske korrupsjon, gruvedrift og statsvold, for å presse, fordømme og avsløre maktgrupper i Guatemala.

CODECAs mer enn 300 aktivister i sosiale medier brukte sine mobiltelefoner for å organisere kampanjer mot upopulære statlige tiltak, som nyliberal økonomisk politikk. CODECA har også en nettbasert opplæringsplattform som når tusenvis av mennesker over hele landet.

I Guatemala er kvinnenes stilling i samfunnet preget av utbredt undertrykkelse, vold og mangel på frihet. Kvinner er også underrepresentert i arbeidsmarkedet og i politikken.

GI DITT BIDRAG

Du kan støtte samarbeidsprosjektet mellom FO og Norsk Folkehjelp ved å starte din egen innsamling. Du kan gjøre dette ved å ved opprette egen innsamling på Facebook eller Spleis, eller bruke kontonummer 9001 08 76000. Vippsnummer 10145 kan også brukes, merk støtten med FO og navn på klubb eller forening.

FÅ INFORMASJON

For spørsmål og informasjon, kontakt: FO v/Allis Aresdatter, tlf.: 910 08 107, allis.aresdatter@fo.no eller Norsk Folkehjelp v/Heidi Gulbrandsen Smerud, tlf.: 916 24 293, heidis@npaid.org.

FØLG OSS

facebook.com/folkehjelp
twitter.com/norskfolkehjelp
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO
Tlf.: 22 03 77 00
www.folkehjelp.no